

TURIZM MAHSULOTLARINI SOTISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Akramova Nasiba Abduraxmonovna

Qo'shma ta'lim dasturlarini muvofiqlashtirish bo'limi o'qituvchisi
Buxoro davlat universiteti, Buxoro, O'zbekiston

Annotatsiya: Tezida asosan turistik mahsulotlarni sotishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati haqida fikrlar bildirib o'tilgan. Hozirgi texnologiya rivojlanish davrida turistik korxonalarining o'z mahsulotlari va xizmatlarini sotishda raqamli texnologiyalardan foydalanishi ham vaqt ham iqtisodiy jihatdan muhim hisoblanadi. Xorij tajribasiga asoslanadigan bo'lsak hozirgi paytda ko'pgina turizmda faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar raqamli texnologiyalardan oqilona foydalanishmoqda

Kalit so'zlar: texnologiya, marketing, raqamlashtirish, turistik mahsulotlar, talab va taklif.

Hozirgi texnika rivojlanish global turizm industriyasining rivojlanish tendensiyalari axborot kommunikatsion texnologiyalarning rivojlanishi bilan uzviy bog'liq bo'lib, boshqacha aytganda, global turizmning zamonaviy rivojlanishi raqamli iqtisodiyotda kechmoqda. Ya'ni raqamlashtirish jarayoni turizm industriyasini ham chetlab o'tmadi.

Raqamli iqtisodiyot bu ishlab chiqarish kompleksi insonlar uchun qulayliklarni ta'minlaydigan mahsulot va xizmatlarni yaratadigan virtual muhit bo'lib, raqamli texnologiyalardan foydalangan holda iqtisodiy ishlab chiqarish tizimidir.

Bugungi kunda iqtisodiyotning raqamli sektorini rivojlantirish masalasi O'zbekistonda ham davlat darajasiga ko'tarilgan bo'lib, bu borada keng ko'lamlı chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, elektron hujjat aylanishi tizimlari joriy etilmoqda, elektron to'lovlar rivojlantirilmoqda va elektron tijorat sohasida yaratilgan normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda. Shu bilan birga, axborot-texnologik platformalarda faoliyat ko'rsatayotgan raqamli iqtisodiyot jadal rivojlanmoqda.

Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz zarur va shart. Bu bizga yuksalishning eng qisqa yo'ldan borish imkoniyatini beradi. Shu bois, raqamli iqtisodiyotga faol o'tish – kelgusi 5 yildagi eng ustuvor vazifalarimizdan biri bo'ladi. Raqamli texnologiyalar nafaqat mahsulot va xizmatlar sifatini oshiradi, ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi [7].

Mamlakatimizda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish, elektron davlat xizmatlarini ko'rsatishning yaxlit tizimini yaratish, davlat organlarining aholi bilan muloqot qilishining yangi mexanizmlarini joriy etish yuzasidan katta ishlar olib borilyapti [1].

Hozirgi paytda xizmat ko'rsatishning turli jabhalarida "raqamli" so'ziga duch kelamiz va bugungi zamon talabi ham shuni taqozo etib kelmoqda. Turizm sohasini yuqorida suratda rivojlanishini ta'minlash uchun bu sohada ishlab keladigan personllar, xizmatlarni high-tech texnologiyalar bilan ta'minlash har qanday turistik korxonaning yuqori darajaagi o'sish kaliti hisoblanadi. Hozirgi paytda turizm sohasida raqamli transformatsiyani to'rtta quyidagi bosqichlarga bo'lishimiz mumkin:



I-bosqich (1990-2005)

- turli xildagi mobil qurilmalar, elektron kassalar
- internet, online konferensiyalar, WWW, bronlash tizimlari



II-bosqich (2005-2020)

- smart gadjetlar, turli xildagi grafikli dasturlar
- mobil ilovalar, elektron platformalar



III-bosqich (2020-2030)

- VR, sun'iy intellekt, Cloud texnologiyasi
- Ma'lumotlar bazasi, raqamli analitika va transformatsiya

Bundan ma'lumki, turizmda raqamli texnologiyalarning rivojlanish bosqichlari tildan yilgan turlicha o'zgarishlarga duch kelgan va bu o'zgarishlar turizmga katta rol rivojlanishida ham katta hissa qo'shgan [2].

Turizm sohasidagi raqamli texnologiyalarga quyidagilar kiradi:

- turizm faoliyatini amalga oshirish bilan bog'liq barcha davlat xizmatlarini elektron shaklga o'tkazish;
- turizm bozori ishtirokchilari tomonidan barcha belgilangan hisobotlarni elektron shaklda taqdim etish imkoniyatini ta'minlash;
- turistik faoliyatni ta'minlash bilan bog'liq davlat axborot tizimlarini ikki tomonlama ma'lumotlarni taqdim etishni istisno qilish uchun integratsiya qilish, turizm sohasidagi loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda tadbirkorlik va ekspert hamjamiyati bilan o'zaro hamkorlikni takomillashtirish uchun raqamli yechimlardan foydalanish.

Texnologiyalarning joriy etilishi yildan yilga ommalashib borayotgan mustaqil turizmni rivojlantirishga yordam beradi. Yangi texnologiyalarni joriy etish qulay shahar muhitini shakllantirishda o'z aksini topadi, bu esa shahar turizmini rivojlantirishga yordam beradi. Shahar turistik muhitida raqamli texnologiyalarni joriy etishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat: shaxsga yo'naltirilgan tavsiyalarga ega bo'lgan onlayn xizmatlar; bir vaqtning o'zida tarjima qilish uchun taqiladigan gadjetlar; almashish xizmatlari; xorijiy tillarga moslashuvchan shaharda aqlli navigatsiya tizimi; jamoat joylarida bepul yuqori tezlikdagi internet; muzeylarda multimedia texnologiyalari va turli yo'naltiruvchi ilovalardan foydalanish. Hududlar darajasida turizmni rivojlantirish uchun yangi raqamli muhitda ularni amalga oshirish uchun turistik mahsulotlarni ishlab chiqish, yo'nalishlarning salohiyati va imkoniyatlarini ochib berish zarur.

"Eng muhim raqamli yechimlar" orasida turizm mahsulotlarini va xizmatlarini sotishda quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- turistik bozor muhitini yaratish va turistik mahsulotni targ'ib qilish bo'yicha sa'y-harakatlarni markazlashtirish
- turistik xizmatlarning qulayligi, sifati va jozibadorligini oshirish, turistik resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida turistlarga yordam berishning ko'p tilli servislarini, shu jumladan axborot servislarini, navigatsiya va o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish servislarini joriy etish va rivojlantirish;

- shaharlar va subyektlarda mehmonning elektron turistik kartasi va shunga o'xshash mobil ilovasini ishlab chiqish va amalga oshirish (xalqaro xaritalar va mobil qurilmalar uchun ilovalarning analogi, turistga jamoat transporti turlarida harakatlanish, madaniy tadbirlar va voqealar haqida ma'lumot olish, turistik ko'rgazma obyektlariga tashrif buyurishda chegirmalardan foydalanish imkonini beradi);

- madaniy va tabiiy diqqatga sazovor joylar, muzeylar ekspozitsiyalari, turistik marshrutlar bilan vizuallashtirish texnologiyalari, virtual ekskursiyalar, to'ldirilgan reallik texnologiyalari va boshqalardan foydalangan holda onlayn rejimda tanishish imkoniyatini ta'minlash

- turistik obyektlarning jozibadorligini va turistik resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun shaharlar va ko'rgazma obyektlari (muzeylar, ko'rgazma markazlari, badiiy galereyalar va boshqalar) bo'ylab navigatsiya qilish uchun to'ldirilgan voqelik xizmatlarini yaratish va rivojlantirish [3];

Ichki va kiruvchi turizmni rivojlantirish uchun muhim vazifalardan biri tashqi ma'lumotlar manbalari va ijtimoiy platformalar bilan integratsiyalashgan eng yaxshi mijoz tajribasini shakllantirish uchun onlayn platformada bozorning barcha ishtirokchilarini birlashtirgan turistik ekotizimni shakllantirish uchun shart-sharoitlar yaratishdir[4].

Axborot-kommunikatsiya platformalari milliy turistik mahsulotni targ'ib qilish tizimini rivojlantirishga qaratilgan funksiyalarni amalga oshirish imkonini beruvchi turli xil bloklar, xizmatlar va mobil ilovalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Turizm faoliyati doirasida raqamli texnologiyalarni rivojlantirishning milliy strategiyasidagi eng ustuvor yo'nalishlar quyidagilardan iborat:

- elektron platformalar orqali ichki turistik mahsulotni targ'ib qilish uchun innovatsion texnologiyalarni yaratish;

- barcha turdagi sayyohlar bilan qulay o'zaro ta'sir, axborot xizmatlari, navigatsiya va o'z-o'ziga xizmat ko'rsatishni ta'minlaydigan saytlarning til versiyalarini joriy etish va rivojlantirish, bu esa xizmatlarning sifat tavsiflari, qulayligi va jozibadorligini oshirish imkonini beradi;

- turistik xizmatlar sifatini monitoring qilishning elektron tizimi ishonchliligini ta'minlash hamda mamlakatning har bir hududida turistik xizmatlar va turistik obyektlar sifatini daraja bo'yicha tasniflash;

- vizualizatsiya, virtuallik va boshqa texnologiyalardan foydalangan holda ekskursiya va dam olish zonalarini, muzeylar va turistik marshrutlar infratuzilmasida mehmonlar uchun madaniy dasturlarni rivojlantirish uchun raqamli platformalar yordamida real vaqt rejimida eng yaxshi sharoitlarni ta'minlash [5].;

Shunday qilib, so'nggi o'n yilliklarda turizm industriyasi raqamli texnologik rivojlanish omillari ta'sirida shakllandi. Turistik muhitda raqamli texnologiyalarni faol rivojlantirish - bu raqamli kompetensiya va ko'nikmalarni egallash, yangi texnologik sharoitlarga moslashish, muloqotning yangi usullari, o'zaro ta'sir va ish usullarini ishlab chiqish doirasida turistik faoliyat subyektlarining parallel rivojlanishini anglatadi. Raqamli texnologiyalar turmush tarzi, bo'sh vaqt, dam olish, mobillik va turizmning barcha turlarini tubdan o'zgartirdi. Hududlarda turizmni mintaqaviy darajada rivojlantirish uchun yangi raqamli muhitda turistik mahsulotlarni ishlab chiqish va turistik destinatsiyalarning imkoniyatlari va istiqbollari aniqlash zarur.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Xurramov Ortikjon Kayumovich "Raqamli turizm" Darslik / - Buxoro: Sadridin Salim Buxoriy" Durdon, 2021. - 164 b.

2. Khamdavov A.Kh. (2024). MODELING THE PROBLEMS OF OPTIMIZATION OF THE TOURISM PRODUCT PRODUCTION PROCESS BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES. *Digital Economy*, (7), 641-653.
3. Vishnevskaya, E. V. (2019). Vliyanie tsifrovoykh tekhnologiy na razvitie turistskogo rynka. *Scientific result. Technology business and service*, 5(4), 12-24.
4. Koroleva, I.S., Komarova, M.E. and Zhilenko, V.Yu. (2017) Development of information and communication technologies in the field of tourism through the creation of a database. *Scientific result. Business and Service Technologies*. 2017. T3. № 2. C. 9-18.
5. Izyurov, D. O., & Fesenko, O. P. (2024). TSIFROVYE TECHNOLOGII V SPHERE TOURISM. *Economics and society*, (5-2 (120)), 1039-1045.
6. Akramova, N. (2024). BUKHARA'S TOURISM RENAISSANCE: LEVERAGING HERITAGE, BRANDING, AND SUSTAINABILITY FOR ECONOMIC GROWTH. *Innovative Society: Problems, Analysis and Development Prospects (Spain)*, 5, 8-12.
7. <http://uza.uz/oz/politics/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevning-oliy-25-01-2020>